

Toimialueen selvitys:

Sivistyksen toimialue kiittää tarkastuslautakuntaa vuoden 2022 tarkastuskertomuksesta ja siinä esitetyistä johtopäätöksistä ja suosituksista. Seuraavassa sivistyksen toimialueen vastine tarkastuslautakunnalle.

Sivistyksen toimialueen yleiset huomiot tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2022

Yleistä

Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan arvio siitä, miten kunnan tilivelvolliset ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa edellisellä toimintakaudella eli vuonna 2022.

Sivistyksen toimialueen näkökulmat arviointikertomukseen ovat alla sitä mukaa, kun siinä oli esitetty toimialuetta koskevia huomioita.

Huomiot tiivistelmästä

Arviointikertomuksen tiivistelmässä sivistyksen toimialuetta tai sen palveluita ei mainita ollenkaan, vaikka sivistys on kunnan suurin toimialue.

2. väestönkasvun vaikutukset varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden voimavaroihin

- *Sivistyksen toimialue tuo esiin, että väestönkasvuun liittyvää suunniteaineistoa, toteutunutta väestönkehitystä ja lapsi- ja oppilasmäärien vuotuista vaihtelua seurataan tarkasti. Palveluverkon riittävyys ja rakennusten muuntojoustavuus eri toiminnoissa vuosikymmenten aikana on huomioitu uudisrakentamisessa. Henkilöstön rekrytointiin on panostettu paljon, ja valtakunnallisestikin haastavassa tilanteessa varhaiskasvatuksen henkilöstöä on onnistuttu rekrytoimaan kuntaan riittävästi.*

4. panostaminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

- *Lasten ja nuorten hyvinvointi on ollut vuoden 2022 aikana sivistyksen toiminnan keskiössä. Hyvinvointityötä jatketaan edelleen tulevien vuosien aikana.*

Toimialueen selvitys: Kasvatus- ja sivistyslautakunnan alainen toiminta

Osana kuntastrategiaa on kullekin valtuustokauden tavoitteelle määritetty yhteisesti seurantaindikaattorit, ja niille lähtö- ja tavoitetasot. Arviointikertomukseen liitetyt tavoiteseurannat ovat vain kasvatus- ja sivistyslautakunnan alaisia tavoitteita, ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaiset tavoitteet puuttuvat materiaalista kokonaan. Hyvinvoinnin edistämässä indikaattoritiedon ohella on hyvä tarkastella toimia, joiden avulla kuntalaisten kokemaan hyvinvointiin on pyritty vaikuttamaan.

Arviointikertomukseen liitetyt tavoiteseurannat ovat vain kasvatus- ja sivistyslautakunnan alaisia tavoitteita, ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaiset tavoitteet puuttuvat materiaalista kokonaan.

Kouluterveyskyselystä saadaan uudet tulokset syksyllä 2023. Vuonna 2022 lasten ja nuorten hyvinvointia sekä toiminnan laatua on seurattu arjessa. Päiväkodeissa ja oppilaitoksissa oppilashuoltoryhmät, hyvinvointitiimit ja henkilöstön jäsenet tukevat kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseen on panostettu esimerkiksi perheohjaajin ja kouluvalmentajin. Toimialueella on aloitettu tiedolla johtamisen kehittäminen kasvatuksen ja koulutuksen laadusta kertovien indikaattoreiden asettamiseksi ja seuraamiseksi vuoden 2022.

Toimialueen selvitys: Palveluseteliuudistus

Palveluseteliuudistus tulee voimaan vasta vuonna 2023. Poliittinen päätöksenteko palveluseteliuudistuksessa on tehty monivaiheisesti ja päätöksentekijöiden ja asiaan vaikuttavien tahojen kanssa yhteistyössä. Palveluseteliuudistuksessa infot ja vaiheittainen käsittely ovat tähdänneet siihen, että lautakunnan jäsenillä olisi riittävästi aikaa perehtyä asiaan. Kasvatus- ja sivistyslautakunnassa, kunnanhallituksessa ja valtuustossa on käsitelty palveluseteliin käyttöönottoon liittyviä vaiheita pitkäjänteisesti ja vuoden 2022 aikana seuraavasti:

- Huhtikuu 2022, Sääntökirjan hyväksyminen ehdollisena ja lautakunnan esitys palvelusetelin arvosta ja hintakatosta
- Elokuu 2022, Info: Palveluseteli, sääntökirja
- Syyskuu 2022, Palveluseteli, sääntökirjan hyväksyminen

Yksityisten palveluntarjoajien kanssa palvelusetelin valmistelussa on tehty yhteistyötä. Asiakkaita ovat tiedottaneet päiväkodit, joissa palveluseteliin siirtyvät lapset ovat olleet jo palvelun piirissä. Uusia asiakkaita on palveltu sekä kunnan että palvelusetelipäiväkotien toimesta.

Toimialueen selvitys: Resurssipula

Tuusulan kunta on kasvanut tavoitteensa mukaisesti viime vuosina. Vuoden 2022 aikana kasvu näkyi kuntaan muuttaneiden lapsiperheiden myötä varhaiskasvatuksessa. Kuntaan perustettiin vuoden 2022 lopussa varhaiskasvatuksen lisäryhmiä, joiden avulla paikkatarpeeseen on kyetty vastaamaan. Ryhmiin saatiin pätevä henkilökunta. Kaikille jonossa olleille lapsille on järjestynyt varhaiskasvatuspaikka lakisääteisesti. Myös vuoden 2023 aikana kaikille jonossa olleille on myös pystytty tarjoamaan paikat.

Vuoden 2022 aikana on ratkottu myös pitemmän tähtäimen tilannetta varhaiskasvatuksessa, ja Jokelaan suunniteltiin metsäryhmän perustaminen (avautui 8/23) ja uuden Peltokaaren päiväkodin rakentaminen (valmistuu 8/2024). Etelä-Tuusulassa varhaiskasvatuksen palveluverkkopäätös on valmisteilla paikkojen lisäämiseksi. Henkilöstölisäyksen tarpeeseen vuonna 2023 on myös varauduttu. Tilanteeseen on myötävaikuttanut Tuusulanjärven kampuksen myöhästymisen puolitoista vuotta.

Koulujen henkilöstössä resurssipulaa ei ole ollut, vaikka rekrytointi on muuttunut haastavammaksi esimerkiksi vaativassa erityisopetuksessa niin opettajien kuin ohjaajienkin osalta. Oppilashuoltohenkilöstön, erityisesti psykologien, saatavuuteen kunnassa on tehty paljon työtä vuoden 2022 aikana.

Toimialueen selvitys: Henkilöstön hyvinvointi

Henkilöstöasioissa sivistyksen toimialue tekee tiivistä yhteistyötä henkilöstöpalveluiden kanssa. Osana kuntastrategiaa kunnassa on laadittu henkilöstöpalveluiden seurantavastuulla oleva Osaaminen ja kyvykkyydet –keino-ohjelma, joka luo raamit ja tavoitteet myös henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisen edistämiseksi. Henkilöstön hyvinvointia seurataan osana henkilöstöpalveluiden Pulssi-kyselyä, ja sivistyksen toimialueen alaisilla palvelualueilla ja niiden yksiköissä tulokset vaikuttavat toiminnan suunnitteluun.

Varhaiskasvatuksessa johtajaresurssin lisääminen on ollut merkittävä panostus henkilöstön hyvinvoinnin lisääntymiseen niin lapsiryhmätyöhön kuin päivittäisjohtamisen tasolla. Johtamisen tueksi on käynnissä koulutusta, jossa johtaja ja varajohtaja suunnittelevat ja kehittävät johtamista yhdessä.

Oppimisen palvelualueella yhteisöllisyyden palauttaminen työyhteisöihin on ollut tärkeää. Koulutusten ja yhteisten tapahtumien lisäksi koulut ovat päässeet lukuvuoden aikana palauttamaan tiimityön ja yhteisopettajuuden arkeen. Johtamisen kehittämisessä on tunnistettu kuormittavia tehtäviä. Sijaisten hankinnan uudelleen organisoinnilla vapautetaan tulevana lukuvuonna rehtoreiden työaikaa henkilöstöjohtamiseen. Järjestelyä pilotoitiin lukuvuoden 2022-23 aikana muutamalla koululla.

Toimialueen selvitys: Viestintä, läpinäkyvyys ja avoimuus

Tarkastuslautakunnan suositus viestinnän keskeisestä asemasta on tärkeä. Sivistyksen toimialueella ei kuitenkaan täysin jaeta havaintoa siitä, että viestintä, läpinäkyvyys ja avoimuus olisivat toiminnassamme olleet lähtökohdiltaan puutteellisia.

Viranhaltijavalmistelun ja poliittisen päätöksenteon yhteistyön sujuvuus koetaan hyväksi, ja lautakuntatyöskentelyn arvioinnissa keväällä 2023 tästä on saatu myös hyvää palautetta. Sivistyksen lautakunnissa on järjestetty lautakuntien iltakouluja toimialueen keskeisistä ja ajankohtaisista asioista. Lautakuntainfoja on pidetty sekä lautakunnan toiveiden että ajankohtaisten, päätöksentekoon tulossa olevien asioiden esittelemiseksi. Sivistyksen toimialueella on hyvä ja toimiva yhteistyö lautakuntien puheenjohtajistojen kanssa asioiden yhteisessä ennakkovalmistelussa.

Palvelualueet ja niiden alaiset yksiköt viestivät mukana oleville perheille, huoltajille, lapsille ja oppilaille toiminnastaan aktiivisesti itse. Yleisesti sivistyksen toiminnasta viestitään kuukausittaisessa sivistyksen uutiskirjeessä, ajankohtaisin kuntatiedottein ja sosiaalisessa mediassa. Monissa päiväkodeissa ja kouluissa on omia sosiaalisen median kanavia, joissa viestitään arjen asioista.

Toimialueen selvitys: Osallistaminen kouluissa ja päiväkodeissa

Osallisuus rakentuu päiväkodeissa ja kouluissa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien edellyttämällä tavalla osaksi lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja päivän kulkua heidän ikätasoonsa sopivalla tavalla. Arjen osallisuuden tavoitteena on lasten ja oppilaiden hyvinvointi ja aktiivisuus omaa elämää koskevissa asioissa. Pitkän koronapandemian rajoittaman jakson jälkeen keväällä 2022 on vähitellen voitu palata laajempaan yhteisölliseen toimintaan. Arjen osallisuuden edistäminen on pitkäjänteistä työtä, johon vaikuttamme esimerkiksi henkilöstön koulutuksin, tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämällä ja Agenda2030-opetusohjelman avulla.

Päiväkodeissa kokopäiväpedagogiikka eli päivän kaikkien erilaisten tilanteiden hyödyntäminen kasvatuksessa ja opetuksessa on keskiössä. Henkilöstö osaa reagoida lasten ajatuksiin, ideoihin ja tarpeisiin ja rakentaa tavoitteellista toimintaa niiden mukaisesti. Seuraavan kauden aikana yhtenä painopistealueena on lapsen osallisuuden vahvistaminen vertaisryhmässä kaikissa kunnan päiväkodeissa.

Kouluissa oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuus on mm. oman luokan tai oman koulun yhteisiin vaikuttamista ja oman oppimisen suunnittelua oppilaan ikätaso huomioiden. Kaikissa yksiköissä toimii oppilaskunnat ja kuntatasolla järjestetään oppilaskuntien yhteiskokouksia. Yksiköissä on tukioppilas- ja kummitoimintaa, luokkatii- ja luokkavaltuustotoimintaa. Oppimisen tuen asioissa oppilas on aina itse mukana pohtimassa tilanteeseen sopivia etenemistapoja. Lasten ja nuorten kanssa on toteutettu Erätauco-keskusteluja. Palveluverkon kehitystyössä lapset ja oppilaat mukana päiväkotien ja koulujen tilojen, kalustuksen ja toimintakulttuurin suunnittelussa. Lapset ja oppilaat ovat osallistuneet päiväkodin ja koulun ruokailun kehittämiseen esimerkiksi ruokalistan ja vastuullisuuden asioissa, mistä merkinä ovat kouluruokadiplomit ja makuakokset-diplomit.

Toimialueen selvitys: Palveluverkko-ohjelma ja resurssit

Palveluverkko-ohjelma etenee, kohteita on toteutuksessa ja vielä myöskin edessä. Sivistyksen toimialueen resurssien kohdentamista palveluverkkotyöhön on suunniteltu ja suunnitellaan tulevaisuudessakin tarkasti. Sivistyksen toimialueelle ei ole missään vaiheessa osoitettu lisäresurssia palveluverkko-ohjelman koordinointiin. Nämä on tehty osana normaalia virkatyötä.

Lisäksi on huomattava, että kasvatusta- ja sivistyslautakunnan alaisia resursseja ei niinkään kohdenneta liikuntapaikkarakentamiseen. Liikuntapaikkarakentamisen asiat ovat enemmän teknisen lautakunnan asioita toteuttamisen suhteen ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan asioita tarpeiden määrittämisen suhteen.

Vuoden 2021 arviointikertomuksessa esitettyjen huomioiden jälkiseuranta

Arviointikertomuksen kappaleissa 14.5 ja 14.6 käsitellään vuoden 2021 arviointikertomuksessa esitettyjen huomioiden ja suositusten jälkiseurantaa. Tehtyjen toimenpiteiden arviointiin sivistyksen toimialue toteaa, että vuoden 2021 arviointikertomukseen annetuissa selvityksissä on kattavasti kerrottu toimista, jotka liittyvät tarkastuslautakunnan huomioihin ja suosituksiin sekä kasvatusta- ja sivistyslautakunnan että kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisessa toiminnassa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan osalta tarkastuskertomuksessa todetaan, että lautakunnan antama selvitys on kattava ja toiminnassa on pyritty toteuttamaan tarkastuslautakunnan suosituksia. Kasvatusta- ja sivistyslautakunnan osalta sivistyksen toimialue toteaa, että suositusten mukaisia toimia on tehty annetun selvityksen mukaisesti.

Palveluverkko-ohjelman etenemistä ja budjettia seurataan säännöllisesti palveluverkon ohjausryhmässä, ja asiaan liittyviä infoja ja seurantaa on tehty lautakunnissa, kunnanhallituksessa ja valtuustossa.

Yleiset huomiot

Yleisenä huomiona arviointikertomuksessa Sivistyksen toimialueen osalta näkyvät kolme arviointikertomuksen laatuun ja käsiteltävyyteen vaikuttavaa seikkaa.

Sivistyksen toimialueen organisaatio on kuvattu virheellisesti, ja tämä on aiheuttanut myös virheitä arviointikertomuksen sisältöön.

Sivistyksen toimialueen voimassa oleva organisaatio on

- Kasvatusta- ja sivistyslautakunta
  - Varhaiskasvatuksen palvelualue
  - Oppimisen palvelualue
- Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
  - Kulttuurin palvelualue
  - Vapaa-aikapalvelut

Kasvatusta- ja sivistyslautakunnan alainen toiminta on jätetty jaotteleematta palvelualueisiin, ja sitä on käsitelty koko toimialueen toimintana. Eri toimialueita ja niiden alaisia palvelualueita käsitellään hyvin eri tavoin. Kulttuurin ja vapaa-ajan palvelualueita on käsitelty tarkemmin, kun taas varhaiskasvatuksen ja oppimisen palvelualueiden erittely puuttuu ja niitä on käsitelty sivistyksen toimialueena. Toisaalta kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan osalta arviointikertomus ei sisällä lainkaan vuoden 2022 tavoitteita, kun kasvatusta- ja sivistyslautakunnan osalta ne sisältyvät kertomukseen.

Toinen yleinen huomio arviointikertomuksesta on vuoden 2022 arvioitavan toimintakauden ja vuoden 2023 kuluva toimintakauden tapahtumien sekoittuminen. Arviointikertomuksessa tulisi pitäytyä vain arvioitavan toimintakauden tapahtumissa. Tämä toki haastaa tarkastuslautakuntaa, koska kunnalliset prosessit ovat pitkiä ja voivat jatkua eri toimitavuosille.

Kolmas huomio arviointikertomuksesta liittyy tarkastuslautakunnan huomioiden ja suositusten epätarkkuuksiin.